

санітарних служб, адже роль основного контролера переймає на себе сам підприємець. Звичайно, є такі галузі, в яких постійний контроль є необхідним, проте все ж таки є чимало таких, які цього не потребують. Зокрема, така політика починає активно впроваджуватись на українських митницях (прикладом такої є митний пост «Городок» Львівської митниці). Чи справді буде доречним введення такого принципу і чи буде він «працювати» серед українців? Зважаючи на основні засади ринкової економіки, одним із основних стимулів до цього стане конкуренція. Оскільки зараз проходить активна євроінтеграція, вона буде набирати ще більших обертів. Не менш важливу роль у реалізації цього принципу також відіграє характерна для українця риса, як «прагнення бути кращим». Згідно з дослідженням GfK, було виявлено, що одними з цінностей, важливість яких в Україні зросла у 2014 році, стали: матеріальні блага, прагнення в усьому бути першим та ставити свої інтереси вище інтересів інших людей [5].

Важливість знання національних особливостей є ключовими у здійсненні ефективної політики будь-якої країни. У своїй книзі «До ефективних суспільств» [6, с. 58] Б. Гаврилишин зазначає, що:

Ефективність влади = f (прийнятність влади)

Це означає, що чим краще державна економічна політика адаптована до культурних особливостей її громадян, тим вищий рівень її прийнятності це спричинить, що у свою чергу підвищить ефективність влади. І це повинно стати пріоритетним у визначенні нашого індивідуального вектору розвитку та кроків у досягненні успіху.

1. *Speech by Romano Prodi: Europe one month after 11th September: challenges and reactions to the European Trade Union Confederation. Brussels, 11 October 2001* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-01-451_en.htm?locale=en

2. *The Role of Culture in Economic Development, Francis X. Hezel, SJ* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.micsem.org/pubs/counselor/pdf/mc77.pdf>

3. *Handbook the Economics of Art and Culture, Victor A. Ginsburgh Brussels, Belgium David Throsby* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econ.nyu.edu/user/bisina/BVHandbookArt.pdf>

4. Відеолекція Олексія Геращенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Lgio3FfUDFM&spfreload=10>

5. *Багатомірність цінностей. Як змінюються цінності українців? (результати опитувань)* [Електронний ресурс] / Т. Ситник, GfK Ukraine. – Режим доступу: https://www.gfk.com/ua/Documents/Sytnyk_GfK_Sept_17_2015.pdf

6. *До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин; упоряд. В. Рубцов. – Вид. 3-тє, допов. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2009. – 248 с.*

Лишенко М.О.

к.е.н., доц. кафедри статистики, АГД та маркетингу
Сумський національний аграрний університет

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА

Підвищення економічної ефективності сільського господарства в цілому передбачає збільшення виробництва і підвищення якості сільськогосподарської продукції при одночасному зменшенні затрат праці і матеріальних засобів на одиницю продукції. В сучасних умовах сільське господарство розвивається переважно на основі інтенсифікації, що є основним джерелом підвищення його економічної ефективності.

Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна, які забезпечують даліше збільшення обсягів виробництва продукції і зменшення витрат на одиницю продукції, передбачають комплекс таких основних заходів: поліпшення використання землі, підвищення її родючості; впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва; поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції; раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів; впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустріальних методів виробництва; підвищення якості і збереження виробленої продукції; широке використання прогресивних форм організації виробництва і оплати праці на основі колективного, сімейного і орендного підряду та оренди як прогресивної форми господарювання; розвиток сільськогосподарського виробництва на основі різноманітних форм власності і видів господарювання і створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи [1, С. 60].

В умовах становлення ринкових відносин, коли ціна на ринку продукції формується головним чином через співвідношення попиту і пропозиції, реально вплинути на підвищення ефективності виробництва зерна та сільськогосподарської продукції в цілому підприємства можуть за рахунок зниження собівартості одиниці виробленої продукції. У комплексі заходів підвищення економічної ефективності виробництва зерна найважливішим є поліпшення використання землі на основі підвищення її родючості і зростання врожайності сільськогосподарських культур. Ці завдання успішно вирішуються шляхом вирощування сільськогосподарських культур за технологією програмованих урожаїв з використанням досягнень науки, передової практики і забезпеченням високої якості праці.

Водночас впровадження у виробництво культур і сортів інтенсивного типу може мати й негативні наслідки. Розвиток інтенсифікації землеробства без дотримання відповідних умов призводить до погіршення структури ґрунту, підвищення темпів деградації земель і загострення екологічної ситуації. Суттєвий вплив на ефективність виробництва зерна має насіннєвий матеріал. Високоякісне насіння за сприятливих умов спроможне забезпечити високу урожайність та якість отриманої продукції. Але з іншої сторони якісне насіння має високу вартість і в структурі виробничих витрат складає до 20 % виробничої собівартості. За несприятливих кліматичних та виробничих умов високоякісне насіння не забезпечить навіть простого відтворення капіталу.

Один із напрямів підвищення економічної ефективності виробництва зерна – впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва. Вирішення цієї проблеми сприяє насамперед підвищенню продуктивності праці в сільськогосподарському виробництві, що є основним якісним фактором економічного і соціального розвитку.

Враховуючи складний фінансовий стан, багато підприємств розширюють використання енергозберігаючих технологій підготовки ґрунту до посіву зернових культур, що суттєво знижує виробничі витрати, але поряд з цим знижує і якість підготовки, що погіршує як умови проростання та розвитку рослин так і умови виконання наступних операцій виробництва зерна. Це призводить як до зниження урожайності зернових культур та якості отриманого врожаю, так і до збільшення витрат на догляд за посівами. Крім того неякісна підготовка ґрунту призводить до зниження продуктивності та якості виконання операції основними засобами, що виконують в подальшому технологічні операції та унеможливорює використання більш сучасних машин для їх виконання. Але з іншої сторони, навіть пріоритетне фінансування виконання обробітку ґрунту, не гарантує прибутковості в цілому виробничо-комерційної діяльності підприємства по виробництву зерна.

Істотне збільшення виробництва зерна та підвищення його економічної ефективності є необхідною умовою не тільки поліпшення забезпечення населення

продуктами харчування, а й підвищення ефективності виробництва інших видів продукції сільського господарства. Зміцнення матеріально-технічної бази останнього, впровадження інтенсивних технологій виробництва, прогресивних форм організації праці, поліпшення матеріального стимулювання праці мають сприяти підвищенню врожайності зернових культур та збільшенню обсягів виробництва зерна. У даний час досягнутий рівень виробництва не забезпечує потреб країни в зерні. Поряд з невисоким рівнем урожайності зернових допускаються значні втрати зерна при збиранні, транспортуванні, зберіганні, переробці та використанні. Внаслідок незбалансованості кормових раціонів, недостатньої кількості грубих, соковитих та зелених кормів, невідповідності структури виробництва зерна потребам тваринництва та під, впливом багатьох інших, у тому числі й організаційних, факторів щорічні перевитрати зерна досягають 10-12 млн. т. Поряд з цим зниження обсягів виробництва зерна змушує підприємства зменшувати поголів'я худоби та птиці, що в свою чергу також спричинює зниження обсягу виробництва тваринницької продукції, гальмує розвиток цієї галузі.

Важливим фактором подальшого розвитку зернового господарства України є розвиток ринку зерна. Розвиток ринку зерна повинен передбачати: надання господарської самостійності виробникам і створення умов для конкуренції учасникам ринкової торгівлі зерном і зернопродуктами; роздержавлення підприємств системи заготівлі, зберігання і переробки зерна та відміну хлібної монополії; зміну порядку формування і розподілу державних ресурсів зерна; перехід на економічні методи державного регулювання ринкових відносин. Сучасна економічна політика держави та розвиток ринку зерна вимагають з'ясування причин та факторів, що впливають на кінцевий результат виробництва [2, с. 2]. До заходів, які б забезпечили підвищення окупності витрат підприємства при виробництві зерна, належать: • застосування підходів, які б сприяли підвищенню урожайності зернових культур, зниженню їх собівартості; • підвищення якості зерна; • врахування досвіду інших господарств у високоефективному веденні галузі. Щороку українські виробники зерна стикаються з одними й тими ж проблемами: перевищення пропозиції зерна над попитом; відсутність приміщень для зберігання нового врожаю; заниженою ціною на зерно на внутрішньому ринку; залежність аграріїв від зернотрейдерів, які сьогодні контролюють переважну частину товаропотоків зерна; експортні обмеження та інше, що призводить до зменшення дохідності зерновиробництва. Всі ці проблеми обумовлюють об'єктивну необхідність пошуку інноваційних шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції українських зерно виробників як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

1. Обелець О. С. *Економічна ефективність зернового виробництва в Україні* / О. С. Обелець // *Економіка АПК.* – 2003. – № 10. – С. 59-61.

2. *Концепція державної цільової програми «Зерно України – 2008–2015».* Проект [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zernolab.com.ua>.

3. Саблук П.Т. *Концептуальні аспекти модернізації аграрного виробництва та розвитку сільських територій в Україні* / П.Т. Саблук // *Економіка АПК.* — 2010. — № 8. — С. 3-9.